

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

Հ Ե Ռ Ա Ղ Ի Ր Ն Ե Ր

Էջմիածին, 6 Ապրիլ 1953

Նորին Գերապատուութիւն

ԵՂԻՇԷ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՏԷՐՏԵՐԵԱՆ

Տեղապան Հայոց Երուսաղէմի

Մեր Փրկչին հրաձալի Յարութեան աւելիով օրհասին շնորհաւորութիւններ Զեղի, Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան, եւ Յորդանանի մեր հաւատացեալ հօսին: Կ'օրհնենք զՁեզ բոլորդ հայրաբար, Յարուցեալ Փրկչի սիրոյն եւ խաղաղութեանը մէջ, ամեն:

ԳԷՈՐԳ Զ.

Մայրաքոյն Պատրիարք

Եւ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

Երուսաղէմ, 2 Ապրիլ 1953

Նորին Սուրբ Օծութիւն

ԳԷՈՐԳ Զ.

Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

Էջմիածին

Յանուն Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան եւ Յորդանանի մերազն ժողովուրդին, կը ներկայացնենք Ձեզ Ս. Զատկուայ շնորհաւորութիւններ, մաղթելով Ձերդ Մերութեան երկար ու երջանիկ կեանք ու յաջողութիւն սկսելեցւոյ, Հայրենիքին եւ սիրեցեալ ժողովուրդին:

ԵՂԻՇԷ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՏԷՐՏԵՐԵԱՆ

Տեղապան Առաք. Ս. Արքուդ

Գեր. Տեղապան Սրբազանը հետեւեալ հեռագիրը զրկած է Քէնթրլըքըրի Բարձրաշնորհ Արքեպիսկոպոսին, փոխանցուելու համար Էլիզապէթ Բ. Թագուհիին եւ կայսերական ընտանիքին, Անգլիոյ Մայր Թագուհւոյն մահաւան առթիւ:

Երուսաղէմ, 25 Մարտ 1953

Նորին Գերաւանորհութիւն

Քենթրլըքըրի Արքեպիսկոպոս

Լոնտոն

Կը խնդրենք որ մատուցանէք Նորին Առաքելական Բարձրութեան, մեր խոր ցաւակ-

ցութիւնները իր ունեցած կորստեան համար, յանձն իր մեծ ճօր, Մարի Թագուհւոյն մահուան:

Տնօրինական Սրբաեղեաց մէջ կը մատուցանենք մեր աղօթքները Անոր հոգւոյն ի հանգիստ:

ԵՂԻՇԷ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՏԷՐՏԵՐԵԱՆ

Պատր. Տեղապան Առաք. Արքուդ

Ս. Երուսաղէմի

Երուսաղէմ, 2 Ապրիլ 1953

Նորին Վսեմութիւն

ԳԱԼՈՒՍՏ ՊԷՅ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

Լիզպոն

Ս. Յակոբեանց Միաբանութիւնը եւ Երուսաղէմի մեր երախտապարս համայնքը կը ներկայացնենք Ձերդ Վսեմութեան Ս. Զատկուայ առթիւ մեր օրհասին մաղթանքները երկար եւ երջանիկ կեանքի:

ԵՂԻՇԷ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՏԷՐՏԵՐԵԱՆ

Տեղապան Առաք. Ս. Արքուդ

Լիզպոն, 3 Ապրիլ 1953

Գերաւանորհ

Տ. ԵՂԻՇԷ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՏԷՐՏԵՐԵԱՆ

Տեղապան Առաք. Ս. Արքուդ

Երուսաղէմ

Ձերմագին շնորհակալութիւններս Ձերդ Գերաւանորհութեան եւ Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան օրհասին մաղթանքներուն համար զորս ի խորոց սրբի կը փոխադարձեմ:

Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

Ե ԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ - ԲԵՄԱԿԱՆՔ

● Կիր. 1 Մարտ. — Անտառիկն: Ի Ս. Հրէշտակապետ Ս. Պատարազը մատուցեց Տ. Զատկու Առաք. Զինչիկեան. Գարողեց Գեր. Տ. Նորայր Ս. Եղի. Պօղոսեան, մեկնաբանելով Անտառի աւետարանական առակը:

● Կիր. 8 Մարտ. — Տնեմքն: Ս. Պատարազը մատուցուեցաւ Ի Ս. Պիլիպիքի. Ժամադարն էր Հոգ. Տ. Կիրենդ Առաք. Գարիկեան. Գարողեց Հոգ. Տ. Պարզե. Վրդ. Վրթանէսեան, մեկնաբանելով Տնեմքի աւետարանական առակը, բնաբան ու-

ներառյալ ճեղքող տնտեսութեան ժող., զի ոչ եւ կարծես լինելու տնտես (Հուլ. 28, 2): Յոյն տնտես տնտեսութեան կարեւորութիւնը Քրիստոնէութեան մէջ խմորտնութեամբ կառավարելու համար մեղի յանձնուած գործերը: Տնտեսը գիտցաւ իր ամբողջ նկարամուտութիւնը գործածել նախ իր տիրոջ և անոր պարտապաններուն և ապա իր անձին շահերը ապահովելով: Որքան լաւ և որքան արդիւնաւոր և շահաւէտ պիտի ըլլար, եթէ մարդիկ նոյն խելը, նոյն հարտաւորութիւնը գործածելու ըլլային, իրենց հոգեւոր կեանքին մէջ նոյն բարեքնները ձեռք ձգելու համար: Տնտեսին առակը, Աւետիկային խորիմաց առակներէն մին է. անոր ցոյց տուած դասը որքան գործնական, նոյնքան խորհրդաւոր է ինքեին:

Ս. Պատարագի ընթացքին, Ս. Թարգմանչաց վարժարանի Սկստուական և Արծուիկային խումբերը ստացան Ս. Լաֆորդութիւն:

● Եր. 14 Մարտ. — Ս. Բաւոնցուն մանկանց մեքսթիոյ: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Գլխադիր: Ժամաբարն էր Հոգ. Տ. Զաւէն Արդ. Ձինիկեան:

— Կ. վ. Ժամբ 2.30ին, Գեր. Տեղապաւ Ս. Հայրը ճշմարտաւորով մուտք գործեց Ս. Թարութեան Տանը, ու Ս. Գերեզմանին վրայ կատարելէ հետք իր ուխտը, ի՛նչա Գիւտ Խաչի այլը հոն ևս կրկնուելէ ետք ուխտի արարողութիւնը, Թափաղը բարձրացաւ հայապատանի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցին, ուր պաշտուեցան երեւոյթեան ժամերգութիւնն ու կրթականները, ինչպէս նաեւ վաղուան նախատունը, նախադասութեամբ Զորին Գերապատութիւն Պատր. Տեղապաւ Սրբազանին, Արարողութեանց աւարտին, Տեղապաւ Սրբազանը ի գլուխ Միաբանութեան, վերադարձաւ Մայրավանք: Ապա կատարուեցաւ Տեղեկական Սրբատեղեցաւ այցելութեան հանդիսարար Թափորը, մասնակցութեամբ Հոգ. Վարդապետի, Բար. Մարկապաղայ և Ժառ. Վարժ. ի բովանդակ ուսանողութեան:

● Կիր. 15 Մարտ. — Դասաւորին: Առաւտուան Ժամբ 5.30ին, Գեր. Տ. Սուրբէն Ս. Եպս. ի գլխաւորութեամբ, Միաբանութեան մաս մը մեկնեցաւ Ս. Թարութեան Տանը: Դողգոթայի և Գիւտ Խաչի այլ յախտներէ ետք, Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյն մէջ, Սուրբէն Սրբազանի նախագահութեամբ, պաշտուեցաւ առաւտուան ժամերգութիւնը, որուն աւարտին, Գեր. Տեղապաւ Ս. Հայրը իր շքախումբով մուտք գործեց Տանարէն ներս ու կարճ դադարէ մը ետք մատուց օրուան հանդիսաւոր Ս. Պատարագը Քրիստոսի Ս. Գերեզմանին վրայ: Իրեն կը սպասարկէին Հոգ. Տ. Տ. Վարդապաւ և Օշական Արեղանները: Թաւարտ Ս. Պատարագի, Նորին Գերապատութիւնը նախագահեց օրուան մեծանդէս երբադարձ Թափորին Ս. Գերեզմանին շուրջ և կատարելէ ետք Պատանատեղւոյն ու Ս. Գերեզմանի դրան կապերը, փակեց ծոցն փառայեղ հանդիսութիւնը Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյն մէջ: Ձինի պատանի մանց, Տեղապաւ Սրբազանը ի գլուխ Միաբա-

նութեան, ինչպէս նաեւ մեր զոյգ վարժարաններուն բովանդակ աշակերտութիւնն ու ներկաներուն հոն բազմութիւնը, շնորթով վերադարձան Մայրավանք, երբ գրեթէ կէսօր էր:

● Ուր. 20 Մարտ. — Կ. վ. Ս. Թակորեանց Մայր Տնարին մէջ պաշտուեցաւ Ս. Գր. Լուսաւորիչ հանդիսաւոր նախատունը, որուն կը նախագահէր Գեր. Տ. Սուրբէն Ս. Եպս. Քէմհանեան:

● Եր. 21 Մարտ. — Ս. Գր. Լուսաւորիչ (Մուսնի վրայ): Ցեռ առաւտուան ժամերգութեան, ձեռամբ Գեր. Տ. Սուրբէն Եպս. Քէմհանեանի, Ս. Գր. Լուսաւորիչ մասունքը Թափորով իր հանդրատարանէն փոխադրուեցաւ Աւագ Խորան, ուրիշ հանդիսապետ Սրբազանը օրինեց ներկայ հաստատեցնալ ժողովուրդը: Ապա մատուցուեցաւ օրուան հանդիսաւոր Ս. Պատարագը, Մայր Տանարի Ս. Ստեփանոս մատրան, Ս. Գր. Լուսաւորիչ Եղանին վրայ: Ժամաբարն էր Հոգ. Տ. Անուշաւան Արդ. Ջլիկեան:

● Կիր. 22 Մարտ. — Գալթեան: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Գլխադիր: Ժամաբարն էր Հոգ. Տ. Սերովբէ Վրդ. Մանուկեան:

Վաղեմի օրվորութեան համաձայն, Մեծ պահոց Գալտեան կիրակիին, Ս. Թակորեանց Միաբանութիւնը Ձիթենեաց լերան վրայ կը կատարէ Համբարձման տոնի արարողութիւններն ու պաշտամունքները: Այս տարի, միջնորդութային անուշաւտ պայմաններու բերումով, կարելի չեղաւ կատարել Սրբատեղեցի իրաւակարգին մէջ բացառիկ տեղ մը բռնող այս պաշտուանքը իր հինգ ժամանակին և յետաձգուեցաւ չորս օր:

● Իշ. 23 Մարտ. — Ցեռ երեկոտան ժամերգութեան, Ս. Թակորեանց Մայր Տանարին մէջ, Հոգ. Տ. Սերովբէ Վրդ. Մանուկեան, Եղարագոյն Վարդապետութեան աստիճան ստացաւ Գեր. Տ. Խուրբէն Արեղայ: Մանուկեան:

● Դշ. 25 Մարտ. — Կ. վ. Ժամբ 2.30ին, Հոգ. Տ. Պարգի Վրդ. Վրթանէսեանի գլխաւորութեամբ, Միաբանութեան մաս մը, ինքանաբաժնով Համբարձման լիւ բարձրանալով, կատարեցին երեկոյեան ժամերգութիւնն ու նախատուն մեր վրանամատուռին տակ: Գերեզմանի դրան կատարուեցան հանդիսաւոր եկեղեցւէ և շնորհաւորութիւնն ու Ս. Պատարագը՝ զոր մատուց: Ըստ ընկալեալ օրվորութեան, Ս. Առաւտուածան Տանարի, Ս. Փրկչի վանուց, ինչպէս նաեւ Համբարձման Սրբաւորի վանուց՝ Հոգ. Տ. Անուշաւան Արեղայ ըստ լայրի տեսնել՝ Հոգ. Տ. Անուշաւան Արեղայ Ջլիկեանին, կէս գիշերին, Միաբանութեան դրան հանձնարութեամբ վերադարձաւ Մայրավանք:

● Եշ. 26 Մարտ. — Կ. ա. Ժամբ 8ին, Գեր. Տ. Սուրբէն Ս. Եպս. Քէմհանեան ի գլուխ վարդապետ հարց: Ընթալաւորով մուտք գործեց Համբարձման Սրբատեղիէն, ուր մեր վրանամատուռին տակ մատուցուեցաւ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ: Պատարագեց Հոգ. Տ. Պարգի Վրդ. Վրթանէսեան, Եպիսկոպոսական խոր ի գլուխ: Արարողութեան աւարտին Միաբանութիւնը վերադարձաւ Մայրավանք: Այս օրվորի կ'արժէ ինչի թէ Մեծ պահոց մէջ Համբարձման Սրբատեղւոյն

վրայ պաշտամունք կատարելու այս իրաւունքը առանձնաշնորհումն է միայն Երուսաղէմի շաւոյց Պատրիարքութեան: Պարագայ մը որ հպարտանալով պիտի լեցնէր իւրաքանչիւր հայու սիրտն Այս հանդիսութիւնները նախապէս կը կատարուէին Տնտեսի Կիրակիին, սակայն վերջերս առնուելով կը կատարուին Գալտեան Կիրակիին, տըրուած ըլլալով որ ուխտաւորութիւնը քաղաքը կը ժամանէ Մեծ պահօց վերջին շրջանին:

● Եր. 28 Մարտ. — Յիսուայ յարութեան Ղազար: Ս. Պատարազը մատուցուեցաւ ի Ս. Գրչիսաղիւր, ժամաւարն էր Նոգ. Տ. Կիրակ Արեղայ Գարիկեան: Ս. Թ. Վարժարանի ամբողջ աշակերտութիւնը, ինչպէս նաեւ օտար վարժարաններու հայ ուսանողները ստացան Ս. Հաղորդութիւնը, Ս. Թարգմանչաց վարժարանի տեսչութիւնը, մասնաւոր շրջաբերականով մը, օտար վարժարաններու երկսեռ հայ ուսանողներուն յիշեցուցած էր Կրօնական կարեւոր այս պարտականութիւնը, ու անոնք միանամուս, մօտ 150 աշակերտ ընդառաջած էին իրենց տրուած կոչին:

Մայր Տաճարը հազած էր տոնական օրերու յատուկ իր շքեղ հանդերձները:

— Կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Մայրամիւսքի մեծ դռնով կը յայտարարէր բացումը Աւագ Եղթնուան հանդիսութեանը, ժամը 2.45ին, Տեւաթարս Սրբազան Նալըր ի զլուխ Միաբան հարց շէրաշափառքի կարգով մուտք գործեց Ս. Յարութեան Տաճար, ու Ս. Գերեզմանին վրայ կատարելէ ետք իր ուխտը, բարձրացաւ Բ. Գողգոթայի հայապաշտական վերնաշրջի մատուռը, ուր նախագահեց երեկոյեան ժամեղծութեան ու մաղկազարդի հանդիսաւոր նախատեսին ու պաշտօնական թափօրով վերադարձաւ Մայրամիւսքի:

● Կիր. 29 Մարտ. — Մաղկազարդ: Առաւօտուան ժամը 6ին, Գեր. Տ. Սուրեն Սրբազանի նախագահութեամբ, վարդապետ հայրեն մուտք գործեցին Ս. Յարութեան Տաճար, Գողգոթայի ուխտէն ետք, մեր վերնամատարն մէջ պաշտուեցաւ առաւօտեան ժամեղծութիւնն ու կարճ զարգէ մը ետք մատուցուեցաւ Ս. Պատարազը, ժամաւարն էր Նոգ. Տ. Կիրակ Արղ. Գարիկեան: Ապա Գեր. Տեղապահ Սրբազան Նալըր ամպհոփանի տակ նախադասեց օրուան մեծահանդէս թափօրին (որուն ընթացքին կատարուեցաւ նաեւ «Ննդատան») Գրիտոսի Բ. Գերեզմանին և Պատանտեղոսի շուրջ: Թափօրականէ ի ձեռին սենեկի ձիթենեակ և արմաւենեակց օտար: Մեր թափօրին կը նետեւէին Ղաթիք և Ասորիք: Կատարելէ ետք Ս. Գերեզմանի դրան կարգը, թափօրը աւարտեցաւ Բ. Գողգոթայի մատարն մէջ, ժամը 12.30ին Միաբանութիւնը, ձիթենեակց ու արմաւենեակց օտար ի ձեռին շքեթով վերադարձաւ Մայրամիւսք ու շարականի երգեցողութեամբ բարձրացաւ Պատրիարքարան, ուր Գեր. Տեղապահ Սրբազանը շնորհակալ յայտնեց և արձակուեցաւ և ուխտաւորժողովուրդը:

— Կէսօրէ վերջ ևս, Ս. Գալգոթայի Մայր Տաճարին մէջ կատարուեցաւ մեծահանդէս «Ննդատան», նախագահութեամբ Գեր. Տ. Սուրեն

Ս. Եպս. Քէմհանեանի, որուն յաշորդեցին երեկոյեան հանդիսաւոր ժամեղծութիւնն ու «Ննդ» բացէքի տպաւորիչ ու խորհրդաւոր արարողութիւնը, հանդիսատեսութեամբ Տեղապահ Սրբազանին, որուն ընթացքին, Նոգ. Տ. Յակոբ Վրդ. Վարդանեան Աւագ Խորանի բեմէն կարդաց Վարդայրներու բացման մասնակցող բարեկեօն ուխտաւորաց ցանկը ու քարոզով մը շնչեց Ազունիէի թափառութեամբ անին կատարած փրկարար գերը մեր իրականութեան մէջ, իբրեւ անդուգական բուստարանը Միջին Արեւելի, ու քաշալերեց բարեգործական զգացումները: Սըր. Մաղարաւ էր պահը երբ յետ երկարատեւ ու հոգեզմայլ շարժականներու, Տաճարին վաղադրները կը բացուէին, ի յայտ բերելով Աւագ Թարսը իր ամենաշքեղ զարդարանքներով կրկնապէս զեղեցեցացած, մինչ Տաճարը լեցնող ծավալման թաղմութեան մէջ օտուտը մտնէր սիւրբ ու հայտն վայել զգացումներով կը ձգէր իր աշրիկ լուսաները, Տաճարի երկու դռներու մուտքին դրուած պնակներուն մէջ, յատկացուելու համար Ազունիէի Նայ Բուստարին:

● Գշ. 31 Մարտ. — Աւագ Եղթնաբի (Յիսուայ օտուկ կուտանաց): Ս. Պատարազը մատուցուեցաւ Ս. Յարութեան Տաճարի դռնով Ս. Յովհաննէս Աւետարանչի մատարն մէջ, ժամաւարն էր Նոգ. Տ. Պարզեկ Վրդ. Վրթանէսեան, Յաւարան: Թափօրապետ, Տնօրինական Սրբավայրերու մէջ, յատկապէս ուխտաւոր հաւատացեալներու համար կատարուեցաւ հանդիսաւոր թափօր: Թափօրապետն էր Նոգ. Տ. Միւսնի Վրդ. Կրիկեան, որ Սրբավայրերուն մէջ տուաւ բացատրական քարոզներ:

● Եշ. 2 Ապրիլ. — Աւագ Զինգաբի (Յիսուայ Ընթերցեց Տեառն): Առաւօտուան, Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ, Գեր. Տ. Սուրեն Եպս. Նախագահեց «Ազգայնաբողաց Դուրգին»: Մէջ ժամ տեւող զարդակ մը ետք կատարուեցաւ միջոցի ժամեղծութիւն, որուն յաշորդեց օրուան հանդիսաւոր Ս. Պատարազը որ տեւեց մինչև կէսօր: Ժամաւարն էր Գեր. Տ. Սուրեն Ս. Եպս. Քէմհանեան: Բաղմաթիւ հաւատացեալներ և բարեկեօն ուխտաւորներ, ինչպէս նաեւ ժառ. Վարժարանի բովանդակ աշակերտութիւնը ընդունեցին Ս. Հաղորդութիւն:

— Կ. Վ. ժամը 2.30ին, Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ, Գեր. Տեղապահ Ս. Հօր Նախագահութեամբ կատարուեցաւ «Ուխտաւորայր» տպաւորիչ կարգը, ի ներկայութեան ժողովուրդի նոյն բաղմաթիւն ինչպէս նաեւ օտար բարձրաստիճան նշանաւորութիւններուն: Լուսացումի արարողութիւնէն ետք, ըստ օրօրութեան, Անկիլեքան Եպս. Կ. կարդաց Անգլիկեան լեզուով Ս. Աւետարան:

— Իրիկեան ժամը 5ին, փոքր թափօր մը, զիմարութեամբ Նոգ. Տ. Միւսնի Վրդ. Կրիկեանի, այցելեց Գրիտոսի Ա. Բանարը (Ս. Հրչիսաղիւս կատարեց Ննդեցին): Չարքարանաց Խորանին առջև կատարուած Աւետարանի ընթերցումէն ետք, թափօրը յաւաքացաւ դէպի Ս. Մառ, ուր ձաղկուեցաւ մեր Տէրը, Հոն ևս Ս. Աւետարանի

ընթերցումէն ետք, Հոգ. Տ. Կիւրեղ Աբեղայ Գարիկեան քարոզեց ու տուաւ պատմականը Ս. Հրեշտակապետաց վանոցը և բնաւ. Վերջապարը որուն այցելեցինք ինչ ներկայացնէ քանի մը արժէքներ: Մէկը անոնցմէ իր հին հանգամանքն է. Ը. դարու գրող մը կը յիշատակէ այս վանքը իբրեւ Ս. Հրեշտակապետաց հայապատկան վանք մը: Ուրիշ արժէք մը՝ այս վանքին, Յիւսուի վերջին գիշերուան, Անոր ձաղկումին և չարարանաց յիշատակին հետ կապուած ըլլալն է: Հոս էր որ Քրիստոս զատուեցաւ Այն Սբբա-վայրը Աննա Քահանայապետին տունէն էր: Հըրեաները դատեցին զՅիսուս քահանայապետին առջև վանդի Անիկա կրօնական յանցանք մը գործած ըլլալուն համար կ'ամբաստանուէր: Պրիտտո զատուելու ատեն, քահանայապետին ծառաներէն մին ապտակեց զԱյն: Ըստ աւանդութեան, Հրեշտակները իրենց երեսները ծածկեցին իրենց ամօթէն, զի մարդ կ'ապցակէ իր Աստուծոյ: Ուստի՝ այս փառքին անունը մնաց Ս. Հրեշտակապետաց վանք: Քիչ մը անդին գտնուող մատուանին մէջ զԱյն բանտարկեցին: Ան առկէ չգահաւալով և կապեցին այս ծառին:

Կայիափա Քահանայապետին քով վերջնականապէս մահուան դատապարտուելէ ետք, իր ամենատիրելի աշակերտը զինք երիցս ուրացաւ: Սրբերի և ուխտաւոր ժողովուրդը, Պետրոս ունէր իր տեղաբնակները, ինչպէս մենք բոլորս ալ ունինք. մենք երբեմն ոչ միայն կ'որոշանանք մեր Տէրը, այլ նաև կը խաչենք զԱյն: Մեր պարտաւորութիւններուն մէջ թերանալով, տեսակ մը ուրացողներ կը ներկայանանք մեր Տիրոջ: Դուք բոլորդ ալ որ եկաք, այցելեցիք մեր Սըրբայրերը, հաղորդուեցաք այն հոգեւոր հարուստութեան որ մեր ազգինն է. թաղ այն հոգեւոր խանդը միմիկարէ զմեզ ոչ միայն այստեղ, այլ կենդանի աղբիւր մը ըլլալ ձեր հոգիներուն մէջ. տարէք զայն ձեր եղբայրներուն և քոյրերուն, տարէք այս մեծ իրողութիւնը, քրիստոնէական այս վսեմ նշմարտութիւնը զորս առիթ այն Սըրբայրերէն: Վսեմ նշմարտութիւններուն՝ հեռանելով է որ պիտի արժեւորուինք, և բարձրանանք մեր հոգեւոր վերազարթման: Մարդիկէն զորոշած մեր թերութիւններուն քովի վեր, հոգեւոր այս խանդը պիտի վերադարձնէ մեր հոգիներուն մէջ Աստուծոյ պատկերը, զորս մեր թերի արարքներով եղծած ենք:

Թող Տէրը ըլլալ Ձեզի հետ, որպէսզի երբեք զԱյն ուրացողներ չըլլանք, այլ՝ հոգեով մեծ և նշմարտութիւնն ու արդարութիւնը որպէս պատմական հաղած, ըլլանք հարազատ որդիները մեր Մայր Եկեղեցիին:

— Գիշերուան ժամը 7.30ին, Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ, Գեր. Տեղապահ Ս. Հոր նախագահութեամբ սկսեալ խաւարման կարգը, որ անց մինչև կէս գիշեր, Բարոզեց Գեր. Տեղապահ Սրբապաշտ, Խորհրդաւոր Ս. Կարճեք Ներ Տաճարը կը մթաղենք ու կը զգնուէր սուրբ խորհրդանշել եղող սէր — խաւարը:

● Ուր. 3 Ապրիլ. — Աւագ Ուրբաթ: Առաւօծ

տուն Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ կատարուեցաւ խաչելութեան կարգը, Գեր. Տ. Նորայր Նպո. Պողարեանի նախագահութեամբ:

— Կ. Վ. Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ կատարուեցաւ հանդիսաւոր թաղման կարգը, Գեր. Տեղապահ Ս. Հոր նախագահութեամբ: Աւագ Ուրբաթի երեկոյեան յոյժ սրտաղբաւ թաղման այն կարգը Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ, կը կատարուի մեծ վայելուչ հանդիսաւորութեամբ: Յուդիէ է պահը երբ համայն Միաբանութիւնը Տիրոջ դադաղին առջև ծնկալոյք և զխիբաց կ'երգէ Վուրք Աստուածնը:

● Եր. 4 Ապրիլ. — Աւագ Շաբաթ, Ճրագարոյց Ս. Զատիկ: Կ. ա. ժամը 9ին, փոքր թափօր մը, զխաւարութեամբ Աւագ թաղման լոգ. Ս. Հայրիկ Վրդ. Աւանեսանի, մեկնեցաւ Ս. Յարութեան Տաճար, կատարելու համար աւանդական քացումը Տաճարի դրան:

Ժամը 10.30ին, Տեղապահ Ս. Հոր զխաւարութեամբ երկրորդ թափօր մը փութաց Ս. Յարութեան Տաճար ու մէկ անգամ Ս. Գերեզմանին շուրջ զառնելէ ետք ուղղուեցաւ դէպի Տաճարի մեր Տեղաբարձը, ուր Տեղապահ Ս. Հայրը ընդունեց մեզի հետեակ Ղպտոց և Ասորոց մեծաւորներուն շնորհաւորութիւնները: Յունաց թափօրէն վերջ, Տեղապահ Սրբազան բարձրացաւ Բ. Գողգոթայի վերնամասրան բարձրագիւր պատշազամբ, մինչ մեր լուսանալը՝ Հոգ. Տ. Հայկազուն Վրդ. Աբրահամեան և Յունաց Պատր. Փոխանորդ Գեր. Տ. Աթենակիտան Արեւելոյ. զգեստաւորեալ մտան փրկական Ս. Գերեզման ու քիչ յետոյ, վառուած մոմի խուրձեր դուրս արուեցան Ս. Գերեզմանի գոլտի քացաւած քերէնէն ու լուսակիրներու կողմէ փոխադրուեցաւ վերնատուն, Տեղապահ Ս. Հոր, որ իր բարձրագիւր պատշազմէն օրհնեց վարը կրօնապետ որդեւորած խաւաներում քաղածութիւնը, Տաճարի հայկական և լուսնական քաղածութիւն զանգերուն ու կոշնակներուն բերկրալից զօղանշներուն ընդմէջէն: Հառիկ ապա սկսեալ օրուան երբազարձ թափօրը Քրիստոսին Ս. Գերեզմանին շուրջ, զխաւարութեամբ Հոգ. Լուսահան Հոր, որ եպիսկոպոսական խորի զլուսի կը նախագահէր քաղմամբ այն թափօրին, որուն կը հետեւէին նաև Ղպտիկ և Սորբիք: Թափօր յետ երկրորդ շրջման, կանգ առաւ Ս. Գերեզմանի ատենանին մէջ, ուր կարդացուեցաւ Յարութեան Աստուարան ու երկուցուեցաւ Տէր զորմեա, որմէ ետք, Ս. Գերեզմանին շուրջնակի թափօրով, մեր վերնամասրան մէջ վերջ գտաւ այն շքեղ հանդիսութիւնը: Ժամը 2.30ին, Միաբանութիւն և ժողովուրդ շքերթով համարյա երես դէպի Մայրավանք: Կէս համրան, Դաւթի բերդին դիմաց, Տեղապահ Ս. Հայրն ու Լուսահանը կը զգեստաւորուին ու Տեղապահ Սրբազանը զառաւան կ'առնէ ի ներքին, մինչ զպիւրեղը կը հեղին Յիսուի Յարութեան ժառանգը Քրիստոս Յարեաւը թնդացնէ: Թափօրը յաւաղացաւ դէպի Մայրավանք ու մուտք գործեց հարիւրաւոր վառուած կանթեղներով զարդարուն Մայր Տաճար, ուր Գեր. Տեղապահ

Սրբազանի Ս. Աւետարանի ընթերցումը փակեց այն փառաշուք հանդէսը:

— Կէս ժամ ետք, Ս. Յակոբայ մեծ զանգը զարնեալ նկղեցի կը հրաւիրէ հաւատացեալ ժողովուրդը: Կը սկսի ձրազարդացի արարողութիւնը ու կը մատուցուի իրիկնայէմի խորհրդաւոր Ս. Պատարագը: Ժամարան էր Նոյ. Տ. Միւռնէ Վրդ. Կրիկեան: Յարութեան աւետարանն հետ կը բացուի Աւագ Խորանի գունազեղ վարագոյրը ու ի յայտ կուգայ խորանը իր ամենաշքեղ փառքին մէջ: Բազմաթիւ հաւատացեալներ չափորոշուցան: Յաւարտ Ս. Պատարագի, Գեր. Տ. Նորայր եպօ. Փողարեանի նախազանգեամբ, հատարուեցաւ Ս. Զատիկի նախատունը, յորմենտէ Պատարագի չափն ու զգիրները զգեստաւորեալ և Այսրք Յարեաւ շարականի երգեցողութեամբ բարձրացան սեղանատուն, ուր յետ Աւետարանի ընթերցման կատարուեցաւ Ս. Զատիկի աւանդական ճաշը:

● Կիր. 5 Ապրիլ. — Զատիկ Յարութեան Տնուն Մեծոյ: Գիրեայի ժամը 2ին, Գեր. Տ. Սուրեն եպօ. Քէմանճեանի զխաւարութեամբ, Միարանութիւնը մեկնեցաւ Ս. Յարութեան Տնաւոր: Ս. Փողարեանի ու խաւարէ ետք, մեր վերնամասրան մէջ պաշտուեցաւ առաւօտեան ժամերգութիւնը միջև շարք, երբ Միարանութիւնը զգեստաւորեալ իջաւ Ս. Գերեզմանի տունը ու հետ արարողութիւնները ամբողջացնելէ ետք սկսաւ սրահն մեծանալէն երբապարծ թափորը Ս. Գերեզմանին ու Պատանաւորուոյ չուր, զխաւարութեամբ հանդիսապետ Ս. Զոր. Մեր թափորին կը հետեւէին Ղպտոց և Առաւելք թափորները: Ս. Գերեզմանի զրան կարգէն ետք հատարուեցաւ Անդառաւան ու կարճ զազարէ մը ետք, Գիրիտառի Ս. Գերեզմանին վրայ մատուցուեցաւ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ, ի ներխառնութեան ուխտաւորներու և հաւատացեալներու հոծ բազմութեան: Ժամարան էր Գեր. Տ. Նորայր եպօ. Փողարեան: Գերաշնորհ Սրբազանը Հայր Մերուն առաջ ժողովուրդի հոծ բազմութեան խոսեցաւ քաղց մը, և Ս. Յարութեան հրաշափառ տունին առիթով, ներկայ բազմաթիւ ուխտաւոր ժողովուրդին պէս նաեւ բանիւս միթիթեց, բնաբան ունենալով Ահաւարդիկ տեղին՝ ուր երկն զնա՝ (Մարկ. ԺԶ. 6), և ի միջի այլոց բռաւ. — Երբիտառի Գերեզմանին յաւաքումով և երկինքով մտնողը կրնաւ յայտնուիլ հ'ըտէր հրեշտակը: Բայց կրնոր իրենց յաւաքումին և երկինքին մէջ չհասկանալայ խօսքին իմաստը: Անոնք զիտէին թէ Յիսուսը, հաս՝ այս Գերեզմանին մէջ զրած էին, բայց իրենց փնտառէր հոն չէր, ու իր տեղը կը քնար պարագայ իւղարբեր կանայք լսած էին ու զիտէին թէ Ան երեք օրեր ետք Յարութիւն պիտի առնէր: Բայց որքան ալ զիտեցած ըլլային, Կրօնեութեւ պիտեց պիտի ունենալին աչիք ալ վկայուեցաւ իրենց տարակոյր աւելցաւ և յաղումը աստակացաւ մինչև որ Գիրիտառ երեցաւ իրենց և ըսաւ թէ ըստ իր իմաստան Յարութիւն առած է: Այն տանի իրենց տարակոյր զարմանաւ նախաբանիկ հաւատք: Այն օրէն սաղին, բոլոր անոնք

որոնք Գիրիտառի հրաշալի Յարութեան ահաւտան վկաները եղած էին, այս պարագայ Գերեզմանը այնպիսի հաւատքով մը լեցնուցին, որ ոչ հոս ու ոչ սուր և ոչ ալ անցնող զարբեր զընտել զայն խախտել:

Երբիտառի հաւատքը յաղթանակեց և տիրեց մահուան վրայ: Անիկա եկած էր տիրելու հոգիներուն: Գրիտառի Յարութեան նշմարութիւնը այնքան զօրաւոր և էական էր հաւատքին համար որ Պոլսոս առաքեալ կ'ըսէր թէ, Վնթէ Գրիտառ չիցէ յարեցեալ, ընդունայն է քարոզութիւնն մեր, ընդունայն են և հաւատքն մեր: Այս թափուր Գերեզմանին էր իտիական ներշնչութեան սրբով և վստահութեամբ յանձն կ'առնէին նահատակուիլ:

Ե՛տք, օրերի և բարեպաշտ ուխտաւորներ, որ եկած էք հեռուներէն և մօտէն, այս քիչ մը նսած այլ խորհրդաւոր վայրերուն մէջ պիտի տեսնէք քարերու պաղուծեան մէջէն, հոգիին ջերմութիւնը, Նոր Յայ և Նոր Շաւաթ մեր փրկութեան համար, Դուք որ մտած և պիտի մտնէք այս Սուրբ Գերեզմանէն ներս, հոն պիտի գտնէք մեր ուխտերուն լրտմնն ու մեր հաւատքին պսակումը: Այս Գերեզմանը խորհրդանշան է անմահութեան և յաւիտենական կեանքին: Մարդիկ աստեանական կեանքէն վերջ կը տեսնան օրիշ կեանքի մ'ալ, չորեքեան այդ փափաքին զոհացում տուող վայրն է հոս: Գիրիտառ հանդիսացաւ օրինակ և տիպար, իբրեւ հաւատարմութեւ թի, մեք ևս մեր մահէն ետք պիտի միանանք իրեն:

Յաւիտենական կեանքի հին և ընդհանուր հաւատքը մեզ բոլոր հաւաքած է այս Գերեզմանին շուրջ որ քրահական է և առհաւատչեան յաւիտենական կեանքի:

Հալատաւանեալ Առաքելական Սուրբ նկղեցին, բարեպաշտ ժողովուրդ, այն խաղաղ տունէ է որուն մէջ բնակելով է որ պիտի կարենանք հասնիլ յաւիտենական կեանքին:

Թող Առաքան ընդունի մեր բոլորին ուխտերը, կատարէ մեր բոլոր խնդրանքները ու արժանի ընէ մեզ յարութեան, օրպէսզի հոն ևս կարենաք փառաւորներ զանաւն Ամենասուրբ Նորեղութեան օրէն օրհնեալ յաւիտենա յաւիտենից: Ամէն:

— Նիւ Եօրքի Առաջնաբարեանի միջոցաւ, Ամերիկաբնակ Ազն. Տիկին Մաքէ Ջիվիտեան Ս. Յարութեան տունին առթիւ խնդրած է օրհոգեհանն զընտանապաշտան մատուցուի հանգստեցեալ կեանքացի Գրիտառ Ջիվիտեանի հոգեւոյն ի հանգիստ:

Ս. Պատարագի ընթացքին բազմաթիւ հաւատացեալներ ընդունեցին Ս. Շաղարգութիւն: Տաւարտ Ս. Պատարագի, Երբիտառ Յարեաւ շարականի երգեցողութեամբ ու Ս. Գերեզմանին շուրջանակի թափորով, մեր Տնաւարանին մէջ փախուեցաւ 6 ժամ տեղը Զատիկեան այս փառայիշխան զիտութիւնը: Ժամը 8:30ին Միարանութիւն

գեհանգիստեան մասնաւոր պաշտաման, Անգլիոյ Ն. Վ. Queen Maryի հողոյն ի հանգիստ:

● Դշ. 1 Ապրիլ. — Կ. վ. ժամը 3ին, Հոգ. Տ. Օշական Արք. Մինասեան Նոր Երուսաղէմ եւ Յոպպէ մեկնեցաւ, Զատիկուայ առթիւ անդ պատարագելու եւ հոգևորական միութեանը տեղւոյն հայ դպրութիւն եւ վերադարձաւ Կիր. 5 Ապրիլ 1953, Կ. վ. ժամը 3ին:

● Բշ. 6 Ապրիլ. — Առաւօտեան ժամը 10ին սկսեալ, Զատիկուայ առթիւ Պատրիարքարան այցելութեան եկան՝ Լատինաց Ս. Պատրիարքը իր հետևորդներով, Ֆրանչիսկանց Կիւթթու հանգերէ միաբանութեամբ. Յունաց Տեղապահը իր հետևորդներով, Ղպտոց Եպս.ը, Ասորաց մեծաւորը, Հապպէ Եպս.ը, Անկիլեան Եպս.ը, Յոյն եւ Հայ Կաթողիկոսներու եւ Մարոնիթներու փոխանորդները, Լուտերականներու մեծաւորը, քաղաքիս Վսեմ. Մուլթաթիֆը, Ռոսիականապետը սպայակոյտով, Քաղաքապետը փոխանորդով, Անգլիական եւ Ամերիկեան Հիւպատոսները եւ այլ ականաւոր անձինք:

Իսկ մեր կողմէ փոխադարձ այցելութեան գացին՝ Լատինաց Պատրիարքին, Ֆրանչիսկանց Կիւթթուին, Յունաց Տեղապահին, Ղպտոց Եպիս. Կոպոսին, Ասորաց փոխանորդին, Հապպէաց եւ Անգլիականց Եպիսկոպոսներուն, Յոյն եւ Հայ Կաթողիկոսներու եւ Մարոնիթներու փոխանորդներուն, Լուտերականաց եւ Անգլիական ու Ամերիկեան Հիւպատոսներուն:

● Գշ. 7 Ապրիլ. — Կ. ա. ժամը 9ին, Յոպպէի Տեսուչ Հոգ. Տ. Բարդէի Վրդ. Ապատեան վանական գործերով ժամանեց Ս. Աթոռ եւ վերադարձաւ Եր. 11 Ապրիլ 1953, առաւօտեան ժամը 9ին:

● Բշ. 13 Ապրիլ. — Կ. ա. ժամը 11ին, Ֆուտոն Պէշ Սուլթան, քաղաքի Նորոյտիք Լիբանանեան Հիւպատոսը, իր առաջին այցելութիւնը տուաւ Տեղապահ Ս. Հօր:

Թէ՛ բնակութեան եւ թէ՛ այլևայլ Սրբալուսերէր այցելելու դիրքութիւնները տրուեցան իրենց լիովին, Շուրջ երկու շաբաթուայ ընթացքին, առանց ո՛չ միայն ներկայ գտնուեցան մեր ամբողջ Զատիկեան արարողութեանց, ու այցելեցին Երուսաղէմի Տնօրինական Սրբալուսերէր, այլև առիթը ունեցան այցելելու Բեթլէհէմ, Երէջով եւ Յօրդանեան Գետ, որպէսզ քաղաքացիութիւնները տրուեցան իրենց:

Տօներէն ետք, անոնք որտէ՛ր խոր դուռնաւորութեան արարածան իրենց տեղերը, Ս. Գաղաթէն անշնչելի տպագորութիւններ տանելով իրենց հետ:

Ս. ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՍԿԱՌԻՏԵՐՈՒ ԵՒ ԱՐԾՈՒԻԿԵՐՈՒ
ԵՐԿՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Կիր. 8 Մարտ 1953, իրիկուս ժամը 6.30ին, Ս. Թ. Վարժարանի օրանին մէջ, ի ներկայութեան Յնդներու եւ հրաւիրեալներու հոծ բաղմութեան, տեղի ունեցաւ Վարժարանի Սկսուտական եւ Արժեւիկային խումբերու երգման հանդիսաւոր արարողութիւնը, նախագահութեամբ Գեր. Տեղապահ Ս. Հօր:

Հանդէսը բացաւ Վարժարանի բարեկէն Տեսուչը՝ Հոգ. Տ. Կիրիկ Արք. Գարիկեան, իսկ արարողութեան աւարտին, Տեղապահ Սրբապետ տուաւ իր պատգամը երգունալներուն ու «Գահպանիչ» օրհնեց զանոնք ու փակեց հանդէսը: Գոյացաւ խնդավառութեան մէջ, փոքրիկ գումար մը հանգանակուեցաւ, ի նպատակ Ս. Թ. Վարժարանի Սկսուտական եւ Արեւնուային խումբերուն:

ՇՆՈՐՀԱՍԱԼԻԲ

Ս. ԶԱՅԱԿԻ ՈՒԵՏԱԼՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հակառակ շարունակուող քաղաքական անուշ կացութեան, այս տարի եւ Երուսաղէմ ունեցաւ իր ուխտաւորութիւնը, շուրջ 250 հոգի, մեծ մասամբ Սիրիայէն, Լիբանանէն, Երզնէն, Կ. Պոլսէն, ու մերձակայ երկիրներէն:

Շնորհալուսեամբ ստացմով, մեր Ձեռագրաց ճուղակի սպագորութեան ծախսը հաւույն, արախս բարեպաշտ ուխտաւորներէն,

Յար. Լ. Ս. Ովանեմէն Տ. Տ. 5
Օր. Ս. Ասեմանէն - Սր. 2

Տեսուչ Ձեռագրաց Ս. Գուրգիսեան
ՆՈՐԱՅՐ ԵՄՍ.

تصديرها - بطريكة الارمن الارثوذكس - مدير المطبعة - الآب زاون شنتيان - طبع في مطبعة دير الارمن - القدس

العدد ٤ - ٣

مارس - أبريل ١٩٥٣

Proprietor - His Beatitude the Armenian Patriarch of Jerusalem. Armenian Patriarchate, Jerusalem.

Editor - Father Zaven Chinchhtifian, Armenian Convent, Jerusalem.

Printed by the Armenian Convent Printing Press, Jerusalem.

